

§ 2

(1) V rámci trestu povinnej práce je odsúdený povinný v rozsahu určenom súdom vykonať práce v prospech štátu, vyššieho územného celku, obce alebo inej právnickej osoby, ktorá sa zaoberá vzdelávaním, kultúrou, školstvom, ochranou ľudských práv, rozvojom vedy, rozvojom telesnej kultúry, ochranou pred požiarmi, ochranou zvierat, sociálnou pomocou, sociálnymi službami, zdravotnou starostlivosťou, ekologickou činnosťou, náboženskou činnosťou, humanitárnou činnosťou, charitatívnou činnosťou alebo inou verejnoprospešnou činnosťou, ktorá sa nevykonáva na účely dosiahnutia zisku.

(2) Trest povinnej práce odsúdený vykonáva v obvode okresného súdu, v ktorom má bydlisko. So súhlasom odsúdeného môže byť trest vykonaný aj mimo obvodu tohto súdu.

(3) Trest povinnej práce je odsúdený povinný vykonať osobne a vo svojom voľnom čase bez nároku na odmenu tak, aby odpracoval najmenej 20 hodín a odsúdený mladistvý 15 hodín za kalendárny mesiac.

Súvisiace predpisy a ustanovenia:

§ 54 a § 55 TZ; § 422 TP

K ods. 1

Podstata trestu povinnej práce spočíva v tom, resp. jeho obsahom je povinnosť odsúdeného vykonať konkrétnu súdom určenú pracovnú povinnosť, a to osobne, počas osobného voľna a bez nároku na akúkoľvek odmenu. Okrem zákonných podmienok, ktoré ustanovuje § 54 TZ, toto ustanovenie formuluje ďalšiu z podmienok uloženia trestu povinnej práce a tou je *verejnoprospešný charakter vykonávaných prác*, ktoré sa budú vykonávať v rámci trestu povinnej práce. Zmyslom tohto trestu je vytvoriť určitý prospech, úžitok pre celú spoločnosť ako takú.

Pokiaľ ide o povahu vykonávaných prác, zákonodarca v tomto ustanovení presne vymedzuje, o aký druh prác môže ísť. Odsúdený bude v zmysle obsahu tohto trestu povinný vykonať súdom určené práce v presne vymedzenom počte 40 až 300 hodín, a to v prospech štátu, vyššieho územného celku, obce alebo inej právnickej osoby, ktorá sa zaoberá vzdelávaním, kultúrou, školstvom, ochranou ľudských práv, rozvojom vedy, rozvojom telesnej kultúry, ochranou pred požiarmi, ochranou zvierat, sociálnou pomocou, sociálnymi službami, zdravotnou starostlivosťou, ekologickou činnosťou, náboženskou činnosťou, humanitárnou činnosťou, charitatívnou činnosťou alebo inou verejnoprospešnou činnosťou, ktorá sa nevykonáva na účely dosiahnutia zisku. V prípade mladistvého sa dolná hranica tohto trestu znižuje na polovicu s tým, že horná ostáva zachovaná. Tento aspekt je významný z hľadiska zákonnosti ukladaného trestu v rámci zákonom možnej, ustanovenej výmery.

Zákonodarca tu vlastne len určuje okruh subjektov, pre ktoré sa budú odsúdeným vykonávať práce, ktoré sú obsahom trestu výkonu povinnej práce. Nijako sa neurčuje, o aké konkrétne práce by malo ísť. Spravidla pôjde o práce menej kvalifikované, obyčajne manuálne, ako sú upratovacie práce v parkoch, na chodníkoch, čistiace práce na verejných priestranstvách obcí, pomocné práce v nemocniciach, v zariadeniach charitatívnej starostlivosti, v knižniciach. Je pritom irelevantná pracovná kvalifikácia odsúdeného, ktorú

zákonodarca vôbec nezmieňuje. Je zrejmé, že pracovná kvalifikácia odsúdeného môže byť nápomocná v procese voľby vhodného druhu prác, ktoré sa budú vykonávať v rámci trestu povinnej práce. Využitie takéhoto potenciálu je spôsobilé viesť k vyššej miere akceptácie tohto druhu trestu odsúdeným, no na druhej strane je otázne, ak má skutočne ísť o trest, či je na mieste do takejto miery vychádzať odsúdenému v ústrety. Naproti tomuto aspektu je to vhodný prvok, pri ktorom sa môže podporovať prevýchova a náprava páchatel'a, využiť jeho osobný potenciál a schopnosti na verejnoprospešné účely, keďže obsahom trestu je povinnosť vykonať určité práce v ustanovenom rozsahu, vo svojom osobnom voľne a bez nároku na odmenu. Už len toto je dostatočným postihom páchatel'a, ktorého pracovný potenciál je možné využiť, a súčasne je možné podporiť na jeho strane záujem o ukladanie tohto druhu trestu (v zmysle, že bude vykonávať také činnosti, ktoré pozná, ktoré ovláda, na ktoré je inak pracovne kvalifikovaný).

Toto ustanovenie len vypočítava rozsah právnických osôb, v prospech ktorých sa trest povinných prác bude vykonávať, teda ktoré právnické osoby budú príjemcom takýchto prác. Aj na strane týchto subjektov možno predpokladať, že ak majú záujem o výkon povinných prác, túto skutočnosť oznamujú písomne okresnému súdu a takto vlastne podporujú výkon trestu povinnej práce v obvode daného súdu. V písomnej žiadosti sa uvádza druh práce, rozsah a aj miesto, kde by sa mali vykonávať. S touto právnickou osobou sa následne uzatvára písomná dohoda (ako s poskytovateľom) o zabezpečovaní povinnej práce, v ktorej obsahu sú uvedené hlavne skutočnosti, ktoré vypočítava § 4 ods. 2 zákona o VTPP.

V Českej republike bol trest povinnej práce, označovaný ako trest všeobecne prospešných prác, zavedený do právnej úpravy s účinnosťou od 1. septembra 1995, a to zákonom č. 152/1995 Sb. Obsah trestu všeobecne prospešných prác je vymedzený priamo v trestnom zákoníku, konkrétne v § 62 ods. 3 TZ ČR. Trest všeobecne prospešných prác spočíva v povinnosti odsúdeného vykonať v súdom ustanovenom rozsahu, zdarma a v osobnom voľne práce, ktoré majú verejnoprospešný charakter. Zákon práce verejnoprospešného charakteru bližšie definuje obdobným spôsobom ako zákon o VTPP. Vymedzuje ich jednak účelom, ktorým je ich verejná prospešnosť, jednak špecifikáciou inštitúcií, ktoré sú ich bezprostrednými poskytovateľmi a pre ktoré odsúdený práce vykonáva. Druhy povinných prác sú upravené demonštratívnym spôsobom ako práce spočívajúce v údržbe verejných priestranstiev, čistení a v údržbe verejných budov a komunikácií alebo v iných činnostiach v prospech obcí, štátnych a iných verejne prospešných inštitúcií, ktoré sa zaoberajú vzdelávaním a vedou, kultúrou, školstvom, ochranou zdravia, požiarnou ochranou životného prostredia, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvierat, humanitárnou, sociálnou, charitatívnou, náboženskou, telovýchovnou a športovou činnosťou. Zoznam konkrétnych poskytovateľov v jednotlivých územných oblastiach vedie Probačná a mediačná služba ČR, ktorá je organizačnou zložkou štátu a ktorá je poverená zákonom (zákonom č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě), okrem iného, na vytváranie podmienok pre uloženie alternatívnych trestov vrátane trestu všeobecne prospešných prác a následnú kontrolu ich výkonu. Pred samotným uložením trestu spravidla štátny zástupca alebo v konaní pred súdom predseda senátu poverí príslušné stredisko Probačnej a mediačnej služby overením podmienok pre uloženie trestu všeobecne prospešných prác a vyhodnotením vhodnosti uloženia tohto trestu. Na základe pohovoru s obvineným je následne vypracovaná správa so stanoviskom úradníka Probačnej a mediačnej služby k prípadnému uloženiu tohto druhu trestu, k potenciálnym rizikám uloženia trestu, k zdravotným,

časovým a iným možnosťami a obmedzeniami obvineného vykonávať povinné práce a k faktickej možnosti vykonávať práce pre niektorého z konkrétnych poskytovateľov v príslušnej územnej oblasti. Súčasťou správy je tiež stanovisko obvineného k trestu všeobecne prospešných prác.

K ods. 2

Po tom, čo sa rozhodnutie, ktorým sa tento trest uložil, stane vykonateľné, predseda senátu zasiela jeho rovnopis okresnému súdu, v obvode ktorého má odsúdený bydlisko. V tomto obvode sa totiž trest bude vykonávať. Ak by s tým odsúdený súhlasil, môže súd určiť, že sa trest vykoná aj v inom obvode a potom zašle rovnopis rozhodnutia príslušnému okresnému súdu v danom obvode.

Primárne ide teda o rozhodnutie súdu, ktorý po splnení zákonných podmienok (§ 54 TZ) ukladá páchatel'ovi s jeho súhlasom trest povinnej práce. Spravidla v rozsudku ani nijako nešpecifikuje povahu a druh vykonávaných prác, lebo nemá ani vedomosť o dostupnosti a o potrebe vykonávaných prác v obvode, v ktorom má odsúdený svoje bydlisko. Sú to hlavne prípady, keď má odsúdený bydlisko v obvode iného súdu, ako je ten, ktorý ho odsudzuje, prípadne ak sa trest bude so súhlasom odsúdeného vykonávať v obvode iného súdu ako toho, kde má trvalý pobyt.

Taktiež v Českej republike zákonná úprava § 36 ods. 2 TR počíta s prednostným výkonom trestu v obvode bydliska odsúdeného. K výkonu trestu mimo obvod súdu, kde odsúdený býva, je nutný jeho písomný súhlas. Vykonateľné rozhodnutie, ktorým bol uložený trest všeobecne prospešných prác a jeho výmera, zašle súd, ktorý rozhodnutie vydal, probačnému úradníkovi na účely vyhotovenia návrhu na uloženie konkrétneho druhu prác a miesta výkonu trestu. Na základe tohto návrhu totožný súd následne rozhodne o nariadení výkonu trestu a v rozhodnutí taktiež určí konkrétneho poskytovateľa všeobecne prospešných prác, u ktorého bude odsúdený trest vykonávať.

K ods. 3

Toto ustanovenie bližšie špecifikuje povinnosti odsúdeného, ktorému je uložený trest povinnej práce. Konkrétne ide o špecifikáciu povinností, ako má uložený trest povinnej práce vykonať z hľadiska samotnej činnosti a tiež z hľadiska časových súvislostí.

Podstata trestu povinnej práce spočíva v tom, resp. obsahu tohto druhu trestu je povinnosť odsúdeného:

- vykonať konkrétnu súdom určenú pracovnú povinnosť,
- určené pracovné činnosti vykonať osobne (personalita trestu),
- pracovné činnosti vykonať v čase svojho osobného voľna,
- pracovné činnosti vykonať bezodplatne, resp. bez nároku na akúkoľvek odmenu.

Z časového hľadiska je odsúdený povinný vykonať uložený trest tak, aby celý uložený trest (v rozsudku alebo v trestnom rozkaze vymedzená výmera trestu) bol vykonaný do 1 roka od nariadenia výkonu trestu. Toto ustanovenie slúži hlavne v prospech rýchleho, resp. čo najrýchlejšieho vykonania uloženého trestu. Platí pritom, že za kalendárny mesiac by mal odsúdený vykonať minimálne 20 hodín uloženého trestu.

Môže sa však stať, že počas plynutia zákonnej lehoty na vykonanie celého trestu sa odsúdený stane dočasne práceneschopným. Rovnako tak môže určitý čas trvať, kým mu bude určená konkrétna práca, ktorú má vykonávať. Tento čas sa však do doby výkonu trestu povinnej práce nezapočítava. Rovnako sa do nej nezapočíta ani doba, počas ktorej

odsúdený vykonával povinnú vojenskú službu alebo inú službu namiesto tejto, doba, počas ktorej sa zdržiaval v cudzine, a ani doba, počas ktorej bol odsúdený vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody v inej trestnej veci. V tejto súvislosti je dôležité spomenúť možnosť odloženia výkonu trestu povinnej práce. Predseda senátu totiž môže výkon tohto trestu odložiť alebo prerušiť, a to na dobu nevyhnutnú, ak súdu bola zaslaná lekárska správa nie staršia ako 30 dní a podľa nej dočasne odsúdenému jeho zdravotný stav neumožňuje vykonávanie uložených prác. V takomto prípade by súd mohol preložiť odsúdeného aj na výkon iného druhu práce, ktorý by bol pre neho vhodný. Pri tehotnej žene alebo pri matke novonarodeného dieťaťa je možné odložiť alebo prerušiť výkon trestu na 1 rok po pôrode. Odsúdenému, ktorý je vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo väzbe, môže byť odložený alebo prerušený výkon trestu na dobu, ktorá je v jeho prípade nevyhnutná. Výkon trestu môže byť prerušený na nevyhnutnú dobu alebo môže byť odložený najviac na 3 mesiace odo dňa právoplatnosti aj v prípade oprávneného pobytu odsúdeného v cudzine alebo z iného vážneho dôvodu. Ihneď, ako súd zistí, že dôvody odkladu alebo prerušenia pominuli, odvolá toto svoje rozhodnutie. Doba odkladu alebo prerušenia sa tiež nezapočítava do doby výkonu trestu povinnej práce.

Česká právna úprava na rozdiel od zákona o VTPP neustanovuje minimálny počet hodín, ktoré musí odsúdený vykonať v kalendárnom mesiaci. Riadny a pravidelný výkon všeobecne prospešných prác totiž kontroluje probačný úradník v spolupráci s poskytovateľom, u ktorého odsúdený práce vykonáva. Doba výkonu a frekvencia výkonu prác závisí od časových možností odsúdeného, hlavne od doby výkonu zamestnania a od konkrétnych potrieb poskytovateľa. V prípade, že odsúdený práce nevykonáva riadne a podľa pokynov poskytovateľa, môže probačný úradník prijať opatrenia k náprave. V prípade závažnejšieho porušenia povinností alebo v prípade dlhodobej nespolupráce odsúdeného musí probačný úradník podať súdu, ktorý trest uložil, návrh na jeho premenu.

Odsúdený je podľa § 65 ods. 1 TZ ČR povinný trest v plnom rozsahu vykonať do jedného roka od nariadenia jeho výkonu. Do tejto doby sa nezapočítava doba, počas ktorej odsúdený nemohol práce vykonávať zo zdravotných dôvodov alebo pre zákonné prekážky (napr. doba, počas ktorej bol povolený odklad výkonu trestu, alebo doba, počas ktorej bol výkon trestu prerušený), ani doba, počas ktorej bol vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody. Za podmienok uvedených v § 66 ods. 3 TZ ČR môže súd odsúdenému predĺžiť dobu výkonu trestu najviac o šesť mesiacov. Zaujímavosťou je, že zákonná doba výkonu trestu sa v českej právnej úprave opakovane menila. Zákomom č. 330/2011 Sb. bola doba výkonu trestu predĺžená z jedného roka na dva a novelou č. 150/2016 Sb. došlo k opätovnému skráteniu doby výkonu trestu všeobecne prospešných prác na jeden rok.

Judikatúra:

■ 6 To 7/2016

Pri ukladaní trestu treba vychádzať zo spojenia a vzájomnej vyváženej dvoch princípov, a to z princípu zákonosti trestu a z princípu individualizácie trestu.

Osobu páchatel'a treba hodnotiť vo všetkých súvislostiach, pričom nemožno opomenúť možnosť jeho nápravy. Úsudok o možnosti nápravy páchatel'a si súd vytvára z veľkej časti už na základe hodnotenia povahy a závažnosti spáchaného trestného činu (t. j. či ide o prečin, zločin, obzvlášť závažný zločin) pri náležitom zhodnotení osoby páchatel'a. Možnosť nápravy páchatel'a konkretizuje jeho osobu vo všetkých zásadných súvislostiach. Primárne ide o stanovenie prognózy budúceho vývoja správania sa páchatel'a na základe objasnenia jeho osobnostných vlastností a ich spojitostí so

spáchaným trestným činom vrátane vplyvu sociálnej mikroštruktúry. Z hľadiska posúdenia možnosti nápravy páchateľa má veľký význam celkový spôsob jeho života a jeho správanie pred spáchaním trestného činu a jeho postoj k spáchanému trestnému činu (Rt 23/1967). Záver súdu o možnosti nápravy páchateľa musí byť vždy v plnom súlade s ochranou, ktorú súd uložením trestu poskytuje záujmom spoločnosti, štátu a občanom pred útokmi páchateľov trestných činov a výchovným pôsobením na ostatných členov spoločnosti. Pri ukladaní trestu treba zároveň vychádzať zo spojenia a vzájomnej vyváženej dvoch princípov, a to z princípu zákonnosti trestu a z princípu individualizácie trestu. Trest musí byť úmerný k spáchanému trestnému činu (zásada proporcionálnosti trestu), úmernosť trestu, okrem iného, určujú aj pohnútky páchateľa a možnosti jeho nápravy.

■ 4 Tdo 51/2015

Podľa § 371 ods. 1 písm. h) TP dovolanie možno podať, ak bol uložený trest mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby alebo bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon za prejednáváný trestný čin nepripúšťa. Uložením trestu mimo zákonnej trestnej sadzby sa rozumie uloženie takej výmery trestu, ktorá nespadá do rozsahu trestnej sadzby ustanovenej Trestným zákonom za trestný čin, zo spáchania ktorého bol obvinený uznaný vinný. V tomto prípade nesprávny postup pri určovaní výmery trestu spočíva buď v prekročení jeho maximálnej povolenej výmery, alebo v nedodržaní jeho dolnej hranice, pokiaľ je táto určená. Uvedené sa však týka len tých druhov trestov, pri ktorých je trestná sadzba ustanovená zákonom, teda predovšetkým pôjde o trest odňatia slobody, trest domáceho väzenia, trest povinnej práce, trest zákazu činnosti a iné. Dovolanie z tohto dovolacieho dôvodu možno podať aj vtedy, ak súd uložil obvinenému taký druh trestu, ktorý Trestný zákon za prejednáváný trestný čin nepripúšťa, pretože uloženie takéhoto druhu trestu je viazané na splnenie určitých zákonom presne ustanovených podmienok, ktoré neboli dodržané.

■ 4 To 7/2013

V rámci požiadavky primeranosti trestu zohráva významnú úlohu sudcovská individualizácia trestu, ktorá prakticky umožňuje naplnenie tejto požiadavky v konkrétnych prípadoch. Individualizácia trestu je prostriedkom dosiahnutia primeranosti trestu. Druh a výmera trestu musia byť súdom v každom konkrétnom prípade ustanovené tak, aby zodpovedali všetkým zvláštnostiam daného prípadu. Medzi skutočnosťami, na ktoré by v záujme individualizácie trestu mal súd pri určovaní druhu trestu a jeho výmery prihliadať, patria napríklad spôsob spáchania činu a jeho následok, miera zavinenia, pohnútky, prítiažujúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti, osoba páchateľa, pomery páchateľa (majetkové, osobné, rodinné pomery, zdravotný stav páchateľa a jeho rodiny) či možnosť jeho nápravy. Tak, ako pri rozhodovaní o vine i pri rozhodovaní o treste sa vnútorné presvedčenie súdu vytvára na základe logického úsudku, na zodpovednom a starostlivom zhodnotení každej z okolností prípadu individuálne i v ich vzájomných súvislostiach a v súhrne. Požiadavka primeranosti trestu a jeho individualizácia tak núti súd prihliadať na okolnosti konkrétneho prípadu, na jeho zvláštnosti, a teda bráni mechanickému postupu súdu pri rozhodovaní o treste.

■ 5 Ndt 8/2007

Podľa § 2 ods. 2 zákona o VTPP odsúdený vykonáva trest povinnej práce v obvode okresného súdu, v ktorom má bydlisko. So súhlasom odsúdeného môže byť trest vykonaný aj mimo obvodu tohto súdu. Príslušným súdom na nariadenie výkonu trestu povinnej práce nie je súd, ktorý tento druh trestu uložil, ale príslušný je vždy okresný súd, v obvode ktorého má odsúdený bydlisko.

§ 3

Nariadenie výkonu trestu

(1) Len čo sa stane vykonateľným rozhodnutie, podľa ktorého sa má vykonať trest povinnej práce, predseda senátu zašle jeho rovnopis okresnému súdu, v obvode ktorého má odsúdený trest vykonať.

(2) Probačný a mediálny úradník okresného súdu, v ktorého obvode má odsúdený trest vykonať, bezodkladne vyzve odsúdeného, aby sa dostavil v určenom termíne na prejednanie podmienok výkonu trestu povinnej práce.

(3) Probačný a mediálny úradník okresného súdu, v obvode ktorého má odsúdený trest vykonať, prejedná s odsúdeným podmienky výkonu trestu povinnej práce. O výsledku prejednávania bezodkladne písomne informuje predsedu senátu.

(4) Po prejednaní podmienok výkonu trestu povinnej práce podľa odseku 3 bezodkladne rozhodne predseda senátu okresného súdu, v obvode ktorého má odsúdený trest vykonať, o druhu a mieste výkonu trestu povinnej práce a nariadi jeho výkon; predseda senátu tak rozhodne aj bez predchádzajúceho prejednávania podmienok výkonu trestu podľa odseku 3, ak sa odsúdený bez dostatočného ospravedlnenia nedostavil k takému prejednaniu, hoci mu bola výzva podľa odseku 2 riadne doručená.

Súvisiace predpisy a ustanovenia:

§ 422 TP

K ods. 1

Právoplatnosť je vlastnosť rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, ktorá sa navonok prejavuje nezameniteľnosťou a záväznosťou rozhodnutia. Ustanovenia Trestného poriadku výslovne upravujú iba vykonateľnosť rozsudku, trestného rozkazu a uznesenia. Trest povinnej práce je možné uložiť výhradne trestným rozkazom alebo rozsudkom. Rozhodnutie je právoplatné, ak proti nemu už nemožno podať riadny opravný prostriedok (právoplatnosť nadobúdajú len výroky rozhodnutí). *Formálnou právoplatnosťou* sa rozumie nezameniteľnosť rozhodnutia, ktorá znamená, že nie je možné podať proti rozhodnutiu opravný prostriedok. S ohľadom na možnosť podávania mimoriadnych opravných prostriedkov je to len relatívna nezameniteľnosť rozhodnutia. *Materiálna právoplatnosť* predstavuje záväznosť rozhodnutia a znamená, že ak sa vo veci meritórne rozhodlo, táto vec nemôže byť predmetom ďalšieho konania ani v inom konaní. Právoplatné rozhodnutie nadobúda právne účinky a začína pôsobiť na subjekty, ktorých sa týka a ktoré sú povinné sa podľa neho správať.

Výkonateľnosť sa týka všetkých rozhodnutí, ktorých obsah možno vykonať (uložila sa v nich trestnoprávna sankcia), a je to vlastnosť rozhodnutia, ktorá znamená, že obsah rozhodnutia treba splniť. Ak povinná osoba nesplní svoju povinnosť určenú v rozhodnutí, orgán činný v trestnom konaní alebo súd môžu splnenie tejto povinnosti vynucovať.

Rozsudok je vykonateľný s nadobudnutím právoplatnosti, teda tieto momenty časovo splyývajú, lebo predpokladom vykonateľnosti je právoplatnosť. Trestný rozkaz je vykonateľný v okamihu nadobudnutia právoplatnosti [právoplatným sa stane po tom, čo nebol voči nemu podaný opravný prostriedok (odpor), uplynutím lehoty na podanie odporu, alebo ak podaný odpor bol vzatý späť, dňom jeho späťvzatia].

Po tom, čo sa rozhodnutie – odsudzujúci rozsudok alebo trestný rozkaz, ktorým sa tento trest uložil, stane vykonateľný, predseda senátu zasiela jeho rovnopis okresnému súdu, v obvode ktorého má odsúdený bydlisko. V tomto obvode sa trest bude vykonávať s výnimkou prípadov, ak by odsúdený súhlasil aj s alternatívou, že trest sa vykoná mimo obvodu jeho trvalého bydliska. Potom sa vykonateľné rozhodnutie doručuje okresnému súdu podľa miesta výkonu trestu (súdu, v obvode ktorého sa toto miesto nachádza).

Vždy je to tento súd (podľa miesta bydliska odsúdeného alebo iný súd, v obvode ktorého sa so súhlasom odsúdeného trest vykoná), ktorý bude rozhodovať o druhu vykonávaných prác, o mieste ich výkonu, o spôsobe vykonania.

Odlišne je miestna príslušnosť súdu pre rozhodovanie o výkone trestu všeobecne prospešných prác upravená v trestnóm rádu. Podľa § 336 ods. 2 TR o nariadení výkonu trestu rozhoduje formou uznesenia vždy súd, ktorý trest všeobecne prospešných prác uložil (k tomu bližšie pozri komentár k odseku 4). Akonáhle sa rozhodnutie, ktorým bol trest všeobecne prospešných prác uložený, stane vykonateľným, zašle ho predseda senátu príslušnému stredisku Probačnej a mediačnej služby, ktoré vypracuje návrh na nariadenie výkonu trestu, v ktorom uvedie miesto navrhovaného výkonu trestu a konkrétneho poskytovateľa, u ktorého by mal odsúdený trest vykonávať. Všeobecne sa príslušnosť stredisk Probačnej a mediačnej služby riadi príslušnosťou súdu. Z dôvodu rýchlosti konania môže súd uložiť vykonanie jednotlivých úkonov stredisku príslušnému podľa miesta bydliska odsúdeného (§ 3 ods. 3 zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediačnej službe). Trestní rád výslovne ustanoví, že k vypracovaniu návrhu na uloženie konkrétneho druhu prác a ich poskytovateľa je síce príslušné stredisko Probačnej a mediačnej služby v obvode súdu, ktorý trest uložil, postupuje však vždy v súčinnosti so strediskom, kde má byť trest vykonávaný. Kontrolou výkonu trestu po nariadení jeho výkonu súd vždy poverí stredisko Probačnej a mediačnej služby, ktoré pôsobi v mieste, kde bude trest vykonávaný.

K ods. 2

Po doručení odsudzujúceho rozhodnutia okresnému súdu, v obvode ktorého sa bude trest vykonávať, probačný a mediačný úradník pôsobiaci na tomto súde vyzve bezodkladne odsúdeného, aby sa dostavil v určenej lehote na prejednanie podmienok výkonu trestu povinnej práce. Probačný a mediačný úradník je teda tým subjektom, ktorý podľa zákona prejednávava podmienky výkonu trestu povinnej práce s odsúdeným ešte pred samotným nariadením výkonu tohto druhu trestu a práce, ktoré sú jeho obsahom.

Hoci zákonodarca nijako nešpecifikuje formu a náležitosti tejto výzvy probačného a mediačného úradníka, predpokladá sa, že probačný a mediačný úradník by ju mal odsúdenému doručiť takým spôsobom, aby vedel doručenie (a prevzatie) vhodne v prípade potreby vydokladovať. Predpokladáť preto možno doručovanie výzvy v písomnej forme a s určením do vlastných rúk (s doručenkou). Zákonodarca v tomto ustanovení tiež nijako nešpecifikuje obsah výzvy. Z jej obsahu by malo byť zrejme hlavne to:

- o koho výzvu ide (označenie probačného a mediačného úradníka pôsobiaceho na okresnom súde, v obvode ktorého sa bude trest povinnej práce vykonávať),
- označenie trestnej veci (prostredníctvom spisovej značky),
- identifikácia toho, kto sa má dostaviť na základe tejto výzvy (odsúdený identifikovaný prostredníctvom identifikačných údajov zhodných s tými, ktoré sú uvedené na odsudzujúcom rozhodnutí),
- termín, teda určenie času a miesta, kedy a kam sa má odsúdený dostaviť,
- poučenie o následkoch nedostavenia sa bez náležitého ospravedlnenia (možnosť rozhodnutia aj bez predošlého prejednanja podmienok výkonu trestu),
- výzva by mala byť podpísaná a datovaná s vyznačením miesta vydania.

Problematickým miestom tejto právnej úpravy je (a zákonodarca predmetné ustanovenie ani tak neformuluje), že odsúdený nemá povinnosť dostaviť sa na výzvu probačného a mediačného úradníka na účely predbežného prejednanja možnosti uloženia trestu

povinnej práce. Zavedenie takejto povinnosti by smerovalo len a len k získaniu dôležitých poznatkov o osobe obvineného, ktoré sú významné pre rozhodovanie o možnosti uloženia tohto druhu trestu, a to tak z pohľadu probačného a mediáčného úradníka, ako aj z pohľadu súdu. Pomocou riadeného rozhovoru alebo dotazníkovou formou by vedel probačný a mediálny úradník identifikovať možné riziká spojené s uložením tohto druhu trestu a prípadne podľa záujmu obvineného aj vopred vytypovať alebo zabezpečiť vhodného poskytovateľa prác.

V praxi českých súdov je pravidlom, že súd poverí príslušné stredisko Probačnej a mediáčnej služby vytvorením podmienok pre rozhodnutie o možnom uložení trestu všeobecne prospešných prác, a to pred tým, než o uložení trestu rozhodne. Podnet k predjednaniu trestu všeobecne prospešných prác môže urobiť aj štátny zástupca. Podľa Metodického postupu strediska PMS v rámci zistenia možností ukladania a výkonu trestu všeobecne prospešných prác probačný úradník stručne oboznámi obvineného s podmienkami uloženia a výkonu tohto druhu trestu, zistí motiváciu obvineného k výkonu tohto druhu trestu a jeho stanovisko k jeho prípadnému uloženiu. So súhlasom obvineného môže na tento účel zisťovať potrebné údaje o jeho zdravotnom stave, dosiahnutej pracovnej kvalifikácii, časové možnosti pre výkon trestu. O výsledku predjednania trestu všeobecne prospešných prác informuje súd a spravidla aj štátneho zástupcu.

Probačný úradník súčasne identifikuje riziká recidívy a prípadne vyberie vhodného poskytovateľa, u ktorého by mohol byť trest vykonávaný. V neposlednom rade probačný úradník vyjadří stanovisko k vhodnosti uloženia tohto druhu trestu. V prípade, že probačný úradník uloženie tohto druhu trestu neodporučí, ukladajú sudy trest všeobecne prospešných prác iba výnimočne.

Po nadobudnutí vykonateľnosti rozhodnutia, ktorým bol trest všeobecne prospešných prác uložený, overí stredisko v mieste bydliska odsúdeného kapacitu jednotlivých poskytovateľov a pri výbere poskytovateľa postupuje v súlade s potrebami a obmedzeniami odsúdeného. Miesto výkonu trestu a konkrétny poskytovateľ sú s odsúdeným vopred konzultované a v prípade, že trest má byť vykonaný mimo obvodu miesta bydliska odsúdeného, probačný úradník opatrí písomný súhlas odsúdeného. Návrh súdu však predkladá stredisko pôsobiacie v obvode jeho miestnej príslušnosti. Povinnosť prejednať miesto výkonu a povahu prác s odsúdeným, ani povinnosť vyzvať ho, aby sa k prejednaniu dostavil, však trestní rád priamo neustanovuje ako podmienku pre nariadenie výkonu trestu.

Česká právna úprava, naopak, v § 336 ods. 3 TŘ počíta s tým, že súd až v rozhodnutí o nariadení výkonu trestu vyzve odsúdeného, aby sa v lehote do 14 dní od jeho doručenia dostavil k prejednaniu podmienok výkonu trestu na stredisko Probačnej a mediáčnej služby príslušné podľa miesta, kde má byť trest vykonaný. V rámci prejednania sa odsúdenému ustanoví deň nástupu výkonu trestu u konkrétneho poskytovateľa. U poskytovateľa práce sa s odsúdeným dohodne harmonogram výkonu prác, podpíše sa dohoda o výkone práce a odsúdený sa pred zahájením výkonu preškolí v oblasti bezpečnosti práce.

K ods. 3

Probačný a mediálny úradník na tomto podklade (odsúdeného bezodkladne vyzve, aby sa dostavil a odsúdený sa na účely prejednania podmienok výkonu trestu dostaví) prejedná s odsúdeným podmienky výkonu trestu povinnej práce. O výsledku prejednania bezodkladne písomne informuje predsedu senátu tohto súdu, na ktorom pôsobí. Rovnako tak

informuje súd o tom, že odsúdený sa na prejednanie podmienok výkonu trestu povinných prác napriek riadne urobenej výzve nedostavil.

K ods. 4

Následne, po prejednaní podmienok výkonu trestu povinnej práce, bezodkladne rozhodne predseda senátu okresného súdu, v obvode ktorého má odsúdený trest vykonať, o druhu a mieste výkonu trestu povinnej práce a nariadi jeho výkon.

Toto rozhodnutie je možné prijať aj bez predošlého prejednanie podmienok výkonu trestu povinnej práce, a to v prípade, že odsúdený sa bez dostatočného ospravedlnenia nedostavil k takému prejednaniu k probačnému a mediačnému úradníkovi, hoci mu na to bola riadne doručená výzva súdom.

Značným nedostatkom slovenskej úpravy výkonu trestu povinnej práce je, že nereflektuje problémy aplikačnej praxe. Odsúdení s cieľom vyhnúť sa výkonu trestu povinnej práce v niektorých prípadoch zmenia po právoplatnosti rozhodnutia svoje pôvodné trvalé bydlisko s tým, že nové neoznámia a nie je ho možné zistiť. V zmysle tejto zákonnej úpravy platí, že po právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia, ktorým sa trest povinnej práce uloží, má predseda senátu povinnosť nariadiť výkon trestu, ale len po tom, ako sa predbežne prejednali podmienky výkonu tohto trestu. Na predbežné prejednanie podmienok musí byť k probačnému a mediačnému úradníkovi odsúdený riadne vyzvaný, resp. táto výzva mu musí byť riadne doručená. Ak následne po riadnom doručení neospravedlní odsúdený svoju účasť na stanovenom termíne predbežného prejednanie, predseda senátu má možnosť nariadiť výkon trestu povinnej práce aj bez tohto prejednanie. V tomto prípade síce existuje právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu, odsúdený bol vyzvaný, aby sa dostavil na prejednanie podmienok výkonu trestu k probačnému a mediačnému úradníkovi, no túto výzvu si pre zmenu trvalého pobytu a neznámy nový trvalý pobyt neprevzal. Súd nemá v tomto prípade riadne vykázané doručenie tejto výzvy, a preto nemôže rozhodnúť o nariadení výkonu trestu bez prejednanie pred probačným a mediačným úradníkom. Takto je možné, aby sa odsúdený vyhýbal výkonu trestu povinnej práce a dokonca toto jeho konanie nemožno posúdiť ani v zmysle § 8 zákona o VTPP o premene trestu povinnej práce na nepodmienečný trest odňatia slobody, keďže zákonodarca takúto možnosť neponúka. Riešením tohto môže byť jednak možnosť doplnenia takejto možnosti do § 8 zákona o VTPP, čo by mohlo pôsobiť ako hrozba pre odsúdeného. Iným riešením je napríklad zavedenie povinnosti odsúdeného dostaviť sa na prejednanie v zákonnej lehote, teda bez výzvy probačného a mediačného úradníka (napr. v lehote do 14 dní, v lehote do 30 dní). Takto odpadne povinnosť doručovania písomností odsúdenému, a teda irelevantnou sa stane prípadná zmena adresy trvalého pobytu alebo neoznámene tejto zmeny.

Povinnosť vyzvať odsúdeného, aby sa dostavil k prejednaniu podmienok výkonu trestu všeobecne prospešných prác, český trestní rád neustanovuje ako podmienku pre nariadenie výkonu trestu, preto je možné výkon trestu nariadiť aj bez predchádzajúcej výzvy. Súd až v rozhodnutí o nariadení výkonu trestu vyzve odsúdeného, aby sa v lehote do 14 dní od oznámenia rozhodnutia dostavil na stredisko Probačnej a mediačnej služby k prejednaniu podmienok výkonu trestu a o jeho povinnosti dostaviť sa v deň určený probačným úradníkom k poskytovateľovi, u ktorého bude trest vykonávať, a to na účely nástupu výkonu trestu. Zároveň ho upozorní na následky nesplnenia týchto povinností. Pokiaľ odsúdený túto povinnosť nesplní, oznámi jej porušenie probačný úradník súdu. Nedostavenie sa k probačnému úradníkovi v ustanovenej dobe od doručenia rozhodnutia

môže byť dôvodom pre uloženie poriadkovej pokuty podľa § 66 ods. 1 TŘ, v prípade závažnejších alebo opakovaných porušení môže viesť k premene trestu.

Zmena miesta trvalého pobytu alebo celkovo pobytu odsúdeného (odsúdených) môže v konečnom dôsledku viesť k sporom o príslušnosť súdu v konaní. Dôkazom toho sú viaceré spory o príslušnosť riešené na úrovni Najvyššieho súdu SR, z ktorých možno uviesť aspoň rozhodnutie zo 14. júna 2017, sp. zn. 4 Ndt 13/2017:

Trestným rozkazom Okresného súdu Bratislava I z 30. augusta 2015, sp. zn. O T 116/2015, podľa § 20, § 212 ods. 2 písm. c) TZ, za čo mu bol podľa § 212 ods. 2, § 54, § 55 ods. 1 TZ s použitím § 353 ods. 2 TP uložený trest povinnej práce vo výmere 250 (dvestopäťdesiat) hodín s tým, že obvinený je povinný uložený trest vykonať do jedného roka od nariadenia jeho výkonu. Podľa § 62 ods. 1 a 2 TZ mu súd uložil aj trest zákazu pobytu na území mesta Bratislava na dobu 2 (dva) roky.

Uznesením z 26. januára 2017, sp. zn. 1 Nt 21/2015, Okresný súd Galanta podľa § 2 ods. 2 zákona o VTPP rozhodol, že trestná vec odsúdeného R. B. ohľadom výkonu trestu povinnej práce vo výmere 250 (dvestopäťdesiat) hodín a M. B. ohľadom výkonu trestu povinnej práce vo výmere 100 (sto) hodín uloženého im trestným rozkazom Okresného súdu Bratislava I z 30. augusta 2015, sp. zn. O T 116/2015, postupuje Okresnému súdu Bratislava III.

Okresný súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že začal realizovať výkon trestu povinnej práce, no odsúdení na adrese trvalého pobytu zásielky nepreberali, v dôsledku čoho bolo požiadané OOPZ Sládkovičovo o vypátranie pobytu odsúdených. Bolo však zistené, že v obci Veľký Grob sa nezdržujú a toho času sa zdržujú v Senci ako bezdomovci. Z týchto dôvodov dospel súd k záveru, že účelný a úspešný výkon uloženého trestu a účinná právna úprava si vyžadujú postúpenie vecí Okresnému súdu Bratislava III ako súdu miestne príslušnému.

Okresný súd Bratislava III uznesením z 3. mája 2017, sp. zn. 1 Nt 5/2017, podľa § 241 ods. 1 písm. a) TP *per analogiam* vyslovil svoju nepríslušnosť na rozhodnutie a vec 12. júna 2017 predložil na rozhodnutie sporu o príslušnosť Najvyššiemu súdu SR.

Okresný súd Galanta vo svojom uznesení poukázal na § 2 ods. 2 zákona o VTPP, podľa ktorého trest povinnej práce odsúdený vykonáva v obvode okresného súdu, v ktorom má bydlisko. So súhlasom odsúdeného môže byť trest vykonaný aj mimo obvodu tohto súdu.

Okresný súd Bratislava III, pokiaľ ide o § 2 ods. 2 citovaného zákona, sa s týmto stotožnil a poukázal na to, že trest povinnej práce nariadil Okresný súd Galanta, v jeho obvode sa tento druh trestu aj vykonával a v jeho obvode má odsúdený aj bydlisko. Najvyšší súd SR, ako súd najbližšie spoločne nadriadený sporiacim sa súdom podľa § 22 ods. 1 TP, prerokoval vzniknutý spor o príslušnosť a zistil, že miestne príslušným súdom na vykonanie konania o premene trestu je Okresný súd Galanta.

Podľa § 422 TP výkon trestu povinnej práce upravuje osobitný zákon, konkrétne zákon o VTPP. Podľa § 2 ods. 2 tohto zákona trest povinnej práce odsúdený vykonáva v obvode okresného súdu, v ktorom má bydlisko. So súhlasom odsúdeného môže byť trest vykonaný aj mimo obvodu tohto súdu.

Podľa § 3 ods. 4 zákona o VTPP po prejednaní podmienok výkonu trestu povinnej práce podľa odseku 3 bezodkladne rozhodne predseda senátu okresného súdu, v obvode ktorého má odsúdený trest vykonať, o druhu a mieste výkonu trestu povinnej práce a nariadi jeho výkon.

Odsúdený má trvalé bydlisko v obvode Okresného súdu Galanta, ktorý bol aj príslušný na uzatvorenie písomnej dohody o zabezpečení povinnej práce s poskytovateľom práce a na nariadenie výkonu uloženého trestu povinnej práce. Na ten účel predsedsa senátu súdu, ktorý rozhodol o uložení trestu povinnej práce po tom, ako sa stalo rozhodnutie vykonateľným, zaslal rovnopis rozsudku okresnému súdu v mieste bydliska odsúdeného. V zmysle uzatvorenej Dohody o zabezpečení povinnej práce mal odsúdený R. B. nastúpiť na výkon trestu povinnej práce v lehote určenej na výzve na nástup na výkon trestu povinnej práce, ktorá mu bude doručená Okresným súdom Galanta. Z výzvy na nastúpenie výkonu trestu povinnej práce zo 16. februára 2016 vyplýva, že odsúdený mal trest povinnej práce nastúpiť do piatich dní od jej doručenia a doručená mu bola 19. februára 2016. Z nariadenia výkonu trestu povinnej práce je zrejmé, že odsúdený nastúpil trest 1. marca 2016, no z uloženého trestu celkovo odpracoval len 96 hodín.

Podľa § 8 ods. 1 a 2 zákona o VTPP ak odsúdený nevedie riadny život v čase výkonu trestu povinnej práce, nedodríava obmedzenia alebo neplní povinnosti, ktoré mu boli uložené rozhodnutím súdu, alebo zavinene nevykonáva práce v určenom rozsahu, probačný a mediačný úradník podá návrh na premenu trestu povinnej práce alebo jeho zvyšku na trest odňatia slobody.

O premene trestu povinnej práce alebo jeho zvyšku na trest odňatia slobody rozhodne predsedsa senátu na návrh probačného a mediačného úradníka alebo aj bez takého návrhu na verejnom zasadnutí.

Podľa § 11 ods. 2 zákona o VTPP rozhodnutia súvisiace s výkonom trestu povinnej práce vykonáva podľa tohto zákona predsedsa senátu súdu uvedeného v § 2 ods. 2 zákona o VTPP.

Okresný súd Galanta, v obvode ktorého má odsúdený bydlisko, uznesením zo 16. februára 2016, sp. zn. 1 Nt 21/2015, podľa § 3 ods. 4 zákona o VTPP odsúdenému určil druh a miesto výkonu trestu povinnej práce a následne aj nariadil jeho výkon. Preto Najvyšší súd SR v zmysle § 22 ods. 1 TP rozhodol, že na konanie o premene trestu povinnej práce na trest odňatia slobody v predmetnej veci je príslušný Okresný súd Galanta.

Predostretý problém miestnej príslušnosti súdu pre rozhodovanie o výkone trestu všeobecne prospešných prác rieši česká právna úprava v § 336 ods. 2 TŘ, podľa ktorého o druhu a mieste výkonu všeobecne prospešných prác rozhodne okresný súd, ktorý trest všeobecne prospešných prác uložil. Táto právna úprava bola do českého trestného práva procesného zavedená s účinnosťou od 1. januára 2010, a to novelou č. 41/2009 Sb., a zmenila tak pôvodnú úpravu miestnej príslušnosti, ktorá bola zhodná so súčasnou slovenskou úpravou. Nadalej je preto vo vykonávanom konaní vo všetkých veciach trestu všeobecne prospešných prác príslušný okresný súd, ktorý tento trest uložil, a to bez ohľadu na miesto, kde má byť trest vykonaný.

§ 4

Sprostredkovanie práce a súčinnosť

(1) Probačný a mediačný úradník okresného súdu vedie evidenciu prác vhodných na výkon trestu povinnej práce a sprostredkúva prácu odsúdenému u právnickej osoby uvedenej v § 2 ods. 1 (ďalej len „poskytovateľ práce“). Ak poskytovateľ práce má záujem o vykonanie práce podľa tohto zákona odsúdeným, oznámi písomne túto